

Az olvasó rovata

Ahová föbbe kerül a szállítás, mint az építkezés

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Soraimnak közérdeklő voltokra való tekintettel, kérem sziveskedjék ezeknek b. lapjukba helyt adni, mert csak így remélhetem, hogy illetékesek is tudomást szereznek azokról az állapotokról, arról a telepről, ahol azoknak az embereknek osztották ki házhelelyeket, akik nem is olyan régen a harctéren véreztek és ma rokkantoknak szokás őket nevezni.

Ezek az emberek ismét tanuljék a bátorságuknak azzal, hogy kimennének lakni egy olyan helyre, amelyről bátran el lehet mondani, hogy kívül van a civilizáción. Nincs ott kérem se út, se víz, se világítás, se iskola, se óvoda — még csak a lövészárkok hiányzik és teljes az illúzió.

Szegény gyerekeknek a vakok intézete mellett levő iskolába kell járniuk egy olyan utszakaszon, amelyen a felnőt is csak keserves háromnegyed órai gyaloglás után képes átvégődni és most tessék elképzelni, mikor kell felkelnie annak a 6 esztendősi hadiléknek, hogy 8 órára beérjen az iskolába. Ha pedig annyira esett az eső, hogy az első tíz lépés után nyakig süppedt a sárba és lehetetlen tovább mennie, akkor megbüntetik azt az apát, aki jóformán önmagával is tehetetlen.

Az ott levő telektulajdonosok 5 év alatt kötelesek házat építeni, ellenkező esetben a telek visszamegy a város tulajdonába. Azonban az építkezésnek egy óriási akadály van: nevezetesen a házépítéshez szükséges anyagok a kiszállítására többe kerül, mint az egész építkezés együttvéve. Tehát felmerül a kérdés: miért kellett, illetőleg akarják azt a sok nyomorék embert olyan helyre telepíteni, amely telepről már előre tudhatták illetékesek, hogy a járhatatlan utai miatt építkezése alkalmatlan? Számtalan kisgazdával beszéltem már, aki a körtöltésen belül levő szántóföldjét szives örömet kicserélte volna rokkanttelepi parcellákkal. Mi volt az akadály ennek a megoldásnak? Mert nem hiszem, hogy féltek volna a lakásinség csökkentésétől, de viszont így nem vagyok tisztában az egész rokkanttelepi eszmével sem, ha 5 év után automatikusan ismét szántófölddé válik.

És végül: ha már arra vagyunk itélve, hogy »a jó levegőjű Bánát gyöngyében« (ezek a Polgármester ur szavai) kell, hogy lakjunk majd, úgy arra kérjük a Polgármester urat, tegye lehetővé építkezésünket legalább egy járható út által.

Tisztelettel: Egy hadirokkant.

Falusító urak Szegeden

Abból az alkalmából, hogy a bejelentések szerint Szegedre is ellátogatott volna a nemzetközi falusító kongresszus, kaptuk az alábbi levelet:

Tekintetes Falusító Bizottság! Tanulmányutuk alkalmából városunk falai között én is szeretettel üdvözlöm Önöket. Jobb, tapasztalatok gyűjtésére alkalmasabb helyet keresve se találhattak volna. Itt azután igazán megláthatják, hogy kell falusítani!

Ezennel meghívom Önöket egy kis szellemi sétára, melynél megláthatják, hogy a forgalom teljes hiánya és az üzleti csendesség tekintetében a legfalusiasabb szatócsboltokkal is bátran felvehetjük a versenyt! Száz napokon annyi port, mint amennyit mi itt mellre szívunk, a legnagyobb falu is csak megerőltetéssel tudna produkálni! Esős időben viszont az aszfaltjárdák horpadásaiban berendezett töcsák a kacsatenyésztés szempontjából fontos tényezőként említhetők fel.

Igen fontos a falusítás szempontjából, hogy távolabb eső helyeket mindenki saját kocsiával és lovaival akadálytalanul felkereshessen. Ezért még idejében közbéletünk, hogy Ujszeged felé igyekvő járműveket a villamos szabad mozgásukban ne gátolhassa.

A bájos falusi idillek a poétikusan csobogó kutaknál szövdődnek. Ezért gondoskodtunk arról, hogy a rekkenő hőségben az első emeletnél magasabban lakozók, illetve azok nő- és férfi-személyzete egy szelid kényszer hatása alatt a kissé távoli, de annál romantikusabb kutaknál találkozhassanak! Igaz, hogy emiatt a földszinti lakók már zúgolódnak, mert ők is a barátságos kutaknál szeretnék viz- és szív-szükségeiket kielégíteni! Megnyugtatom őket: nemsokára rájuk is kerül a sor.

Gyermekeink az irigyelt falusi csemeték példáját követve az ucca tiszta porában játszadozhatnak, mert az elvárosodást jellemző gyermekjátékszereket nem engedélyeztük.

Piacunkon gondoskodtunk, hogy a fogyasztásra szánt élelmiszereket csak a szabad ég alatt, a tiszta, friss levegőn árushassák és hogy télen a fogyasztásra szánt cikkeket csillogó jégkéreg, vagy gusztusos hótakaró, nyáron ellenben egy megfelelő vastagságú porréteg védje meg az esetleges külső behatások ellen.

Ha most már ezek után Önök, tisztelt Uraim, falusító törekvésükben a leszűrt tapasztalatokat érvényesíteni fogják, akkor tanulmányutjuk nem volt hiábavaló, mert a mi példánkunk okulva, az-

OPERA ZONGORATEREM

Budapest, VI., Hajós ucca 16.
Világmarkás zongorák, pianinók
ezer pengőtől, negyven pengős havi
részletre is. B.6
Nagy tisztviselői kedvezmények.

tán még a legszebb és legnagyobb város falusítása is sikerülni fog.

Kiváló tisztelettel Szőgedi Tamás.

Machánszky László mosolya

A legháládatlanabb dolog másokért meghalni. Az okos ember — ha már oka van rá, hogy ne várja be a természetes sorrendet s idő előtt lép le az élet komédiás-deszkájáról, — csakis a maga kedvéért hal meg.

Ott van például Machánszky László temetésén a szokatlan nagy embertömeg, a megrendült sok barát és tisztelő a kíváncsiakodók tömegében; csak szépet és jót mondanak róla, aki egész emberként szolgálta az emberiséget, — aztán elhelyezik utolsó pihenőhelyén s mikor visszafelé jövet cigarettára gyujtanak az ez emberek, azzal kezdik az emlékezést.

— Vajjon ki lesz szegénynek az utódja?

Egy kissé mintha gyors volna a kérdés; úgy érzem, hogy az örökké éhes őseim (mostanában különösen kiéhezett) hangját halom belőle kiszendülni. Ott rezeg még a részvét haldokló foszlánya, aki elment, az mind »szegény«, leszámoltak vele, mint gazdag ember az elesett rokonával s az itmaradottak örülnek az életnek, akármilyen savanyu, sanyaru legyen is az. Összehunyorított szemmel figyelik egymást az öregek, hány éves a halott, mennyivel van előttem, vagy mögöttem, ki lesz a soros? Csupa bizalmatlanság van egy ilyen seregszemlében akkor is, ha a természet rendje tartotta be a törvényszerűségeit, — hát még ha a megroppant ember idő előtt maga megy előre annak, aminek egyszer ugyanis el kell következnie!

Hát szó ami szó, magamagának hal meg az önként távozó ember és nincs halandó, aki tisztába tudna jönni minden indokokkal, hogy miért tette? A bucsulevelek, amiket ilyenkor írni szoktak, mindig hézagok, mert csak nagyjából mondanak néhány szót. Hiszen magyarázatot kell adni, adnak is, de elmarad annak a hosszu kálváriáinak részletezése, amelynek szédületesek és szédítők lehetnek a stációi. Kezdve ott, ahol először fogamzott meg — bizonyára csak homályosan — a szándék és végighaladva álmatlan éjszakák, megdöbbenések, visszariadások, újból való nekiszaladások állomásain az utolsó pillanatig, amikor a legnagyobb lelkierővel hurkolja nyakára a gézt.

Találgatni mindig mindent szeret az emberiség, amelyiknek hány tagjáról nem tudjuk, mit forgat az agyában, amikor mosolyogva felel a sablonkérdésre, hogy hogy vagy?

Egy jó ismerősöm azt szokta erre mondani:

— Nem tudom, kérlek, mert nem foglalkozom a kérdéssel. Félek ugyanis, hogy rájövök, hogyan vagyok és akkor nagyon megijedek.

Machánszky Lászlóról is azt hitték azok, akik éppen hogy csak felületesen, a társadalom futólagos formái között, érintkeztek vele, hogy a legrendezettebb életű emberek közé tartozik, akinek semmi baja, mert Istenáldotta tehetsége, emberek százait megmentő ügyes és szerencsés keze, meghozott neki mindent, amit az élet az embernek adhat.

Akik azonban gyakrabban voltak vele egvűtt, az aránylag szűkebb baráti kör, azok nem tudják elfelejteni, hogy Machánszky sose tudott szívből nevetni. Valami különösen szelid, mindent beborított, mégis árnyékos volt a mosolygása. Azt hihette erről a felületes szemlélő, hogy a korán bölcsesé érettség, immár mindent megértő, azért semmit tul nem taksáló tudós érkezett el olyan higgadt magaslatra, ahol nincs már szeles temperamentum, ahol mindennek az értékével tisztában vannak.

Boros József hívatása magaslátán állott, halálos komolyan vette mindent, ami megérdemli a komolyanvessést, — mekkorákat tudott mégis kacagni jó ölieten, baráti tréfán. Csak úgy harsogott a nevetése és visszaverődött sokszorosan a falakon.

Machánszky, aki pontosan a negyedik év fordulóján követte kiváló elődjét a másvilági utra, csak mosolygott. Semmi se hozta ki a sodrából, szelid szeme udvariasságot sugárzott a mesemondóra, az anekdotázóra s a hangja nagyon halk maradt akkor is, amikor az tetszett ki róla, hogy felvidult.

A mozdulatai is simák természetesek. Betanul-

ni lehetetlen az ilyesmit, hiszen minden betanultság kitor előbb-utóbb s elárulja azt, amit leplezni akar pózból, megjátszásból. Ez csak belőlről jöhet, természet, külső megnyilvánulása az egész bensőnek, amit azért titokban tart. A legtöbbször úgy tetszett, hogy Machánszky maga az élő botcsanakérés, amikor ismeretlen régiókban usztatva a tekintetét, maga volt a lehiggadt szerénység, mintha azt mondaná:

— Ne haragudjatok, nem is igen hallom, mit beszéltek. Nem azon derülök, amit tárgyaltok, de a kötelező konvenció bizonyos fokú udvariasságra készítet. Ha ti tudnátok, merre jár az én gondolatom!

A hangja se volt olyan, mint másé. Nagyon meleg, nagyon közvetlen, simogatni tudott vele s apró modulációiban annyi árnyalat, de soha ki nem törő, soha el nem változó, még akkor sem, ha haragudnia kellett. Hiszen megzavarták akárhányszor az ő pedanteriáját, maniakus tiszteletérzetét, jószándékát is. Miért ne haragudott volna? Ember volt. Ilyenkor azonban mintha megbántott egész világrendnek akart volna elégtételt adni, ott rezgett akkor is hangjában a jóság, a korrektség.

Ma már sokkal többet gyanítunk, ha nem is tudunk többet arról, ami a gondolataiban járt, a lelkét fűtötte s amit mosollyal palástolt. Ez a nagyon derék egész-ember, akinek a hivatásán kívül semmiféle szenvedélye nem volt, hifi a predestinációban s csakis úgy tudom elképzelni, hogy régóta hordozta magában a halál gondolatát. Nem lehet az ilyesmit ellenőrizni, ha maga az érdekelt nem beszél róla. Hány sötét gondolat, mennyi ki nem mondott becsületsértés, mennyi titkos öröm vonul meg egy-egy koponya mögött, amely alapjában véve nem mutat kívülről mást, mint csak a frizurát.

Idegösszeroppanás, vagy szellemi kimerültség? Olyan mindegy, minek nevezi a tudomány, ha egyszer megvan és elkövetkezik a tragédiával járó megnyilvánulása. Sok hipohondert ismertem, de orvosok között akadtam a legsúlyosabb példákra. Hogyan vizsgálták magukat zárt ajtó mögött, egy-egy gyanus tünétnél hogy lapozgatták az orvosi könyveket, tárgyaltak orvostársaikkal, esetről beszélt, amely a prakszisukban előfordult, sőt hevesen vitakozva, amikor a kolléga nem akarta olyan sötéten látni a helyzetet, mint ők, akik mégis csak jobban voltak érdekelve a dolgan.

Ez aztán a legnagyobb baj. Vagy mégse volna az? Ki tud itt igazságot tenni? Hipokraták volnánk, ha elítéljük, hogy a mi jó Machánszky Lászlónk családjában voltak más betegek is, nem ő az egyetlen, aki önkézzével vet véget az életének. Amikor pedig a lelkiismeretes orvos az alapos vizsgálatnál töviről-hegyire kikérdezi a beteget s arra is kíváncsi az én állapotommal kapcsolatban, hogy ivott-e bort a nagyapám, hány éves korában halt meg, milyenek voltak az életkörülményei, — mennyivel inkább kutatja önmagán, hogy milyen konstrukciót örökölt eleitől, hol szivárgott bele valami abból, ami az egész családot teszi az egyedül biztos örökséggel?

Ne kutassuk most már, igazak-e, vagy sem azok a hírek, amelyek Machánszky halálával kapcsolatban terjedtek el. Állítólag írt egy bécsi orvostanárnak, hogy felküldi hozzá valamelyik páciensét, vizsgálja meg alaposan s majd őt értesítse levélben az eredményről. Aztán maga jelentkezett a páciens képében s néhány nap múlva megkapta a halálórát ítéletét. Régi forma ez, sokszor előfordult az életben, azonban bizonyos, hogy akkor is, ha nem igaz, vizsgálta ő önmagát és félt valamitől. Saját szavai szerint az összeroppanástól, amely az ötven év határán a legveszélyesebb. Csak tessék figyelemmel kísérni a legutóbbi esztendőket, hány ötven év körüli ember emelt önmaga ellen fegyvert, anélkül, hogy bárki tisztában lenne az okával!

Talán azok is mosolyogtak, eltakarták a külső világ előtt azt, ami nem tartozik másra s meghaltak önmaguk kedvéért, mint Machánszky László, akire pedig, jaj, mennyi embernek lett volna még szüksége!

Bob.